

Referat fra møte nr 2/2021 i Avlsrådet for sau

Tid: Torsdag 17. juni kl 10:00 – 16:30

Sted: Teamsmøte

Deltakerlista

Navn	Funksjon/region/organisasjon
Avlsrådet for sau	
Sven Reiersen	Leder i Avlsrådet
Else Horge Asplin	Styret i NSG (forfall)
Peder Leirdal	Region Øst
Jon Roar Grøstad	Region Sør-Øst
Per Johan Lyse	Region Sør-Vest
Tore Atle Sørheim	Region Vest
Atle Moen	Region Midt, nestleder i Avlsrådet
Glenn Peter Knædal	Region Nord
Finn Avdem	Nortura
Hilde Kalleklev Håland	KLF (fra og med sak 22.6)
Gunnar Klemetsdal	NMBU
Observatører	
Thor Blichfeldt	Avlssjef i NSG, sekretær for Avlsrådet
Inger Anne Boman	Avlsforsker i NSG
Jette Jakobsen	Avlsforsker i NSG
Henriette Berg Olsen	Avlsforsker i NSG
Martin Opheim Gløersen	Avlsrådgiver i NSG
Mina Sjuve Klaseie	Leder Sauekontrollen
Ronald Slemmen	Styreleder i NSG (til og med sak 25)
Lars Erik Wallin	Generalsekretær i NSG

Sakliste

17	Godkjenning av innkalling og sakliste	3
18	Godkjenning av referatet fra Teamsmøtet 24.03.2021	3
19	Indekskjøringene for NKS.....	3
20	Spenestørrelse inn i indeksberegningene.....	4
21	Gentesting av NKS i væreringene i 2021.....	4
21.1	Gentesting av værlamma.....	4
21.2	Gentesting av søyer i væreringene.....	5
22	Registreringsbesetninger for NKS fra høsten 2021	5
22.1	Medlem av NSG	5
22.2	Medlem av en værering	6
22.3	Saukontrollen.....	6
22.4	Sikkerhet på beregnede avlsverdier	6
22.5	Obligatoriske registreringer.....	9
22.6	Gentesting	10
22.7	Økonomisk kompensasjon til en registreringsbesetning	10
22.8	Etablering av registreringsbesetningene.....	11
23	Genomisk seleksjon på spælsau	11
24	Gentesting – kun for væreringene og deres medlemmer?.....	12
25	Kåring 2021	14
25.1	Kåringssesongen 2021	14
25.2	De generelle kåringsreglene	14
25.3	De rasespesifikke kåringsreglene	14
25.4	Dommerinstruksen.....	15
25.5	Dommerkurs	15
26	Veiledende livdyrpriser	16
27	Farget ull hos NKS	17
28	Semin 2021	18
28.1	Prosessen med uttak av seminværene 2021.....	18
28.2	Uttaks- og bedømmingskomitéen	19
28.3	Seminkatalogen.....	20
29	Saker for seinere møter i Avlsrådet	20
30	Eventuelt.....	20
30.1	Fotråteundersøkelse ved opptak av nye ringmedlemmer i Vest-Agder	20
30.2	Væreringen som medlem av Saukontrollen.....	21
30.3	Saueskabbmidd hos geit	22

17 Godkjenning av innkalling og sakliste

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Innkallingen ble sendt på e-post 25. mars. Sakspapirene ble sendt ut på e-post natt til 1. juni.

Oppdatering av saklista:

- Tillegg under Sak 25 Kåring 2021
 - Kurs for kåringsdommere
- Saker til Sak 30 Eventuelt
 - Testing av fotråde ved opptak av nye ringmedlemmer i Vest-Agder
 - Væringene som medlem av Sauekontrollen
 - Saueskabbmidd hos geit

Vedtak:

Innkallingen og saklista godkjennes.

18 Godkjenning av referatet fra Teamsmøtet 24.03.2021

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Referatet har vært ute til gjennomgang hos Avlsrådets medlemmer, og referatet ble godkjent og publisert på NSGs web. Vi mangler bare den formelle godkjenningen.

Referatet finner du på NSG-webben www.nsg.no >Fagområder >Sau >Saueavl >Avlsrådet for sau <https://www.nsg.no/fagomrader/sau/saueavl/avlsradet-for-sau/>

Vedtak:

Referatet godkjennes.

19 Indekskjøringene for NKS

Saksbehandlere: Jette Jakobsen og Thor Blichfeldt

I marsmøtet orienterte vi om endringene i «indeksfabrikken», og det er som sagt mange. Alle endringer må kvalitetssikres, og dette har tatt tid.

Vi har også kjørt i gang genomisk seleksjon på geit samtidig med oppstarten av årets indekskjøring på sau, så det hele har vært ganske så «intense». Vi måtte derfor avlyse de to planlagte kjøringene 22. april og 6. mai, og første kjøring ble offentliggjort 20. mai.

Avlsrådet fikk en grundig gjennomgang av:

- Hvilke endringer som har vært gjort i indeksberegningene fra siste indekskjøring i 2020 til den første i 2021.
- Genotyper som vi benytter i de genomiske avlsverdberegningene for NKS. I alt 21086 dyr, fordelt på chip, fødselsår og kjønn.
- Imputering:
 - En statistisk beregning som gjør at alle prøver kan sammenstilles til én felles chip.
 - I 2021 imputerer vi til chipen vi kaller 18K-v4.
- Hvilke dyr som bidrar inn i referansepopulasjonen.
- Genetiske trender for ulike egenskaper etter siste indekskjøring.

Vedtak:

Tatt til orientering.

20 Spenestørrelse inn i indeksberegningene

Saksbehandlere: Inger Anne Boman og Thor Blichfeldt

Saken ble behandlet i marsmøtet, 11/2021. Sjekk referatet for bakgrunnsinformasjon.

Vedtaket ble:

- *Vi starter å beregne indeks for spenestørrelse fra første indeksskjøring i 2021*
 - *Gjelder NKS, spæl og pelssau*
 - *Gjelder ikke sjeviot*
- **Høy delindeks for spenestørrelse betyr små spener**
- *Spenestørrelse inngår i O-indeksen som en optimumsegenskap, men uten noen vektlegging*
 - *Vi ønsker at gjennomsnittsspeneen blir litt mindre enn den er i dag, og optimum legges derfor på 120*

Inger Anne la fram status for beregning av spenestørrelse:

- Krav til data for å bli inkludert i beregning av spenestørrelsesindeksen:
 - Minst 10 registreringer innen flokk det enkelte år
 - Minst 50 % av søyene som lamma skal være bedømt
 - Bruk av skalaen: Middels spenestørrelse må utgjøre 30 til 95 % av registreringene
- Vi vil publisere spenestørrelsesindeks for dyr født fra og med 2012

Vedtaket:

Tatt til orientering.

Til informasjon:

Spenestørrelsesindeksen ble publisert for første gang ved indeksskjøringen V4-2021 (indeksdato 29. juni). Sauekontrollen trenger litt mer tid for å vise indeks for spenestørrelse for søyer og lam.

21 Gentesting av NKS i væreringene i 2021

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

21.1 Gentesting av værlamma

I 2021 må flest mulig av prøvevæerskandidatene i ringen bli tatt genprøve av før fjellsending.

Vedtaket i sak 6.2/2021:

- *Væreringen velger selv hvor mange værlam av 2021-årgangen den ønsker å genteste*
 - *Minimum er 1,5 ganger antall prøveværer*
 - *Anbefalt er 2-3 ganger antall prøveværer*
 - *Maksimum er 5 ganger antall prøveværer*
- *NSG fakturerer væreringen for innsendte genprøver med 300 kr per prøve*
 - *Faktureringen vil gå som «massefakturering», på samme vis som semin og kåring, i slutten av 2021.*
 - *Væreringer med dårlig likviditet kan be om utsatt betaling.*
- *NSG gir et ekstra tilskudd per avkomsgranska vær som kvalifiserer for granskingstilskudd*
 - *2021-årgangen (beregnes etter 2022-H5): 600 kr per vær*

NKS-ringene vil avkomsgranske rundt 1600 prøveværer (født 2021) i avlsåret 2021/2022. Det er mange ringer som har bestilt merker, men det er usikkert hvor mange som vil bli brukt, fordelt på testing før slipp på sommerbeite og testing til høsten, før kåring og før paringsstart. Den 16. juni var det knyttet 1417 GS-merker til værlam født 2021. Tallet vil antakelig øke kraftig ut gjennom slutten av juni og starten av juli.

Vedtaket:

Tatt til orientering.

21.2 Gentesting av søyer i væreringene

Vedtak i sak 6.3/2021

- Medlemmer av NKS-væreringer tilbys å genteste søyene og søyelammene sine
- Gentesting av søyer og søyelam er opp til det enkelte medlemmet, uavhengig av ringen, og medlemmet velger selv hvor mange dyr og hvilke dyr som testes
- NSG fakturerer medlemmet med 300 kr per innsendt prøve

NKS-ringene har 740 medlemmer som alle har fått tilbud om å genteste søyene sine. Den 16. juni var status:

Ja – ønsker å delta	94
Nei – ønsker ikke å delta	35
Ikke svart	611
Sum medlemmer	740
Har satt i GS-merke (medlemmer)	43
• Gjennomsnitt antall merker	18
• Minste antall merker	2
• Maks antall merker	90

Vedtak:

Tatt til orientering.

22 Registreringsbesetninger for NKS fra høsten 2021

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

I sak 19 i junimøtet 2020 hadde vi en grundig gjennomgang av forutsetningen for en vellykket bruk av genomisk seleksjon på NKS framover. Les gjerne gjennom referatet.

Behovet for en god og oppdatert referansepopulasjon er omtalt i sak 19.3/2020. Referansepopulasjonen må årlig oppdateres med nye gentestede søyer i besetninger med omfattende fenotypiske registreringer, spesielt gjelder dette:

- Dagens søyeegenskaper
- Nye egenskaper i avlsarbeidet

For å få til dette, tenker vi å etablere egne registreringsbesetninger. Målsettingen er å ha minst 10 000 søyer totalt i registreringsbesetningene. Da vil vi få ca 3 500 nye gentestede søyer hvert år, da påsettet er ca 35 % i året.

Planen er at registreringsbesetningene skal starte opp fra høsten 2021.

Datafangsten og gentestingen vil foregå i besetninger som har avtale med NSG om å gjøre en jobb for oss.

Saksmappa inneholdt en rekke forslag til krav. Disse ble gjennomgått i detalj, og Avlsrådet tok stilling til hvert enkelt av dem.

22.1 Medlem av NSG

Vedtak:

En registreringsbesetning må være medlem av NSG.

22.2 Medlem av en værering

Medlemskap i en værering vil bidra til å forbedre sikkerhet på avlsverdiene (indeksene):

- de genetiske båndene til resten av avlspopulasjonen blir bedre
- antall værere brukt hvert år kan bli høyere

Registreringsbesetningen vil også gi et viktig bidrag til arbeidet i ringen/avdelingen den er medlem av.

Et nytt medlem i værering trenger tid på å bygge opp genetiske bånd til de andre besetningene i ringen, og kan derfor ikke være et helt «ferskt» medlem.

Vedtak:

En registreringsbesetning må være medlem i en værering, og må ha vært det de siste 3 årene. Ved oppstart høsten 2021 krever vi medlemskap i avlsåret 2019/20, 2020/21 og 2021/22.

22.3 Sauekontrollen

En registreringsbesetning må bruke Sauekontrollen i samsvar med regelverket for Sauekontrollen. Det er viktig at opplysningene rapporteres inn fortløpende. Dyrestatus skal ikke ha noen inaktive dyr eller søyer uten lamming slik at egenskapen holdbarhet skal kunne beregnes korrekt.

Vedtak:

- En registreringsbesetning må føre Sauekontrollen nøyaktig og rapportere inn hendelser fortløpende.
- Dyrestatus skal være korrekt
 - Uten inaktive dyr
 - Uten avviste slaktede lam
 - Uten søyer med manglende lamming
- NSGs avlsavdeling har rett til å gå inn i Sauekontrollen og sjekke opplysningene.
- NSG inngår avtale med den enkelte registreringsbesetningen
 - Avlsavdelingen følger opp avtalen og sjekker at besetningen overholder kravene
 - Avlsavdelingen kan si opp avtalen om nødvendig hvis forutsetningene ikke lenger oppfylles
 - En anke på en oppsigelse av avtalen avgjøres endelig av Avlsrådet.

22.4 Sikkerhet på beregnede avlsverdier

Når vi beregner avlsverdier (indekser), foretas *beregningene innen flokk innen kalenderår*.

Vi korrigerer registreringene innen den enkelte flokken det enkelte kalenderåret *for søyas alder, burd og lammets kjønn*. Disse korrigeringsfaktorene er felles for alle ringbesetningene innen en rase.

22.4.1 Krav til besetningsstørrelse

For å få best mulig sikkerhet på de beregnede avlsverdiene, bør vi ha en størst mulig sammenligningsgruppe det enkelte avlsåret. En større besetning vil ha et sikrere bestemt genetisk flokkmiddel det enkelte året. Men her gjelder loven om avtagende utbytte. En dobling av besetningsstørrelsen halverer ikke usikkerheten.

Besetningsstrukturen vår, med mange små besetninger, setter begrensninger for hva vi kan kreve som minste størrelse, hvis vi ikke skal miste for mange som kan bli registreringsbesetning. Samtidig er det antakelig større sjanse for at en liten besetning kan bidra med omfattende registreringer enn en stor besetning.

Minstekrav til besetningsstørrelse må derfor bli en avveining mellom sikkerhet på avlsverdiene, vilje og mulighet til å bidra med omfattende registreringer, og ønske om at flest mulig av ringer spredd over hele landet skal ha mulighet for å ha ett eller flere medlemmer som deltar som registreringsbesetning.

I avlsarbeidet bruker vi antall lamminger som mål for besetningstørrelsen. Lammingene vi teller må være fra reinrasede NKS-dyr, der både mor og far er NKS. Krysninger med texel, suffolk osv, vil dermed ikke telle med.

Krav til besetningsstørrelse kan settes som et minimumskrav til

- Antall lamminger totalt, eller
- Antall førstegangslammere (lammer første gang som ettåring eller toåring), eller
- Antall ettåringer som lammer

I sakspapirene hadde jeg foreslått å sette krav til antall ettåringer som lammer, og at antallet skulle være minst 10.

Dette ble grundig drøftet i Avlsrådet. Det kom forslag om å bruke antall påsatte søyelam eller antall para søyelam som krav istedenfor antall lamminger fra åringene, da dette er under saueholderens kontroll.

Bruker vi påsatte lam som kriterium, må vi være trygge på at registreringsbesetningen skille disse fra overføringslam, så forslaget fikk ikke tilstrekkelig tilslutning.

Avlsrådet samlet seg om å bruke antall para påsettlam. Usikkerheten for saueholderen er da om de påsatte lamma kommer i brunst.

Vedtak:

En registreringsbesetning må hvert år ha minst 10 reinrasa NKS ettåringer som er registrert som para i Sauekontrollen.

Til informasjon:

Tillegget nedenfor er ikke en del av vedtaket i Avlsrådet i sak 22.4.1.

Vi har satt i gang å programmere utvalgskriteriene vi har vedtatt for å finne ut hvilke besetninger som skal inviteres til å delta. Vi har også tenkt grundig gjennom hvordan vi skal kunne følge opp kravet om antall para ettåringer.

Jeg har kommet til at vi bør ha et enklere opplegg, med krav til antall lamminger totalt. Dette vil jeg fremme som e-postsak.

22.4.2 Krav til bruk av semin

Søyer med seminfar bidrar til bedre genetiske bånd til resten av avlspopulasjonen enn lokale ringværer.

Vi må sette et minstekrav til seminbruk. Det er enkelt å telle opp om ei søye som lammer, har seminfar eller ikke. Små besetninger bør ha større andel seminfedre enn store besetninger.

Besetningsstørrelsen beregnes som antall reinrasa NKS-lamminger totalt (NKS-søye para/inseminert med NKS-vær) i kalenderåret.

Vedtak:

Krav til antall søyer med seminfar

- Inntil 50 lamminger: Minst 10 av søyene skal ha seminfar
- 50–200 lamminger: Minst 20 % av søyene skal ha seminfar
- Mer enn 200 lamminger: Minst 40 av søyene skal ha seminfar

22.4.3 Krav til værebruken i besetningen

Det er viktig for sikkerheten av de beregnede avlsværdiene at ingen vær dominerer som far blant de fødte lammene den enkelte årgangen.

Regelverket for væreringene krever:

- Et ringmedlem må bruke minst 4 prøveværer i sesongen
- Paringene i flokken må fordeles best mulig på værene, slik at ingen vær har mer enn 30 % av alle slaktede avkom

Det er ikke så viktig om værene som brukes i naturlig paring, er prøveværer eller eliteværer. Det viktige er at det brukes mange vær, og at ingen vær dominerer som far til de slaktede lammene. Jeg ønsker derfor å stramme inn kravet. En liten registreringsbesetning må passe på dette, og huske på at avkom etter seminfedrene stort sett går til påsett av egne søyer eller til kåring.

Vedtak:

Ingen vær skal ha mer enn 20 % av alle slaktede reinrasa NKS-avkom i årgangen.

22.4.4 Krav til avlsnivå

Da vi inviterte til gentesting av 2017-årgangen, og året etter til gentesting av 2018-årgangen, satte vi krav om at gjennomsnittlig O-indeksnivå i den aktuelle årgangen måtte være minst 115. Det var bare en liten del av ringbesetningene som feilet på dette kravet, og de feilet nok på flere andre krav også, for eksempel krav til bruk av semin.

Besetninger som gentester søyelammene sine og velger påsettlam ut fra O-indeks, vil med stor sannsynlighet også klare et eventuelt krav til indekssnivå for flokken.

Referansepopulasjonen er viktig for alle enkeltegenskapene, ikke bare O-indeksen. Så lenge indeksene er beregnet med bakgrunn i gode data, vil søyer med lav indeks også være nyttige dyr i referansepopulasjonen. Det er derfor helt fint å ha god spredning på delindeksene så lenge vi velger ut dyr etter O-indeksen.

Sauekontrollen har indekssrapporter som viser indekssnivået for søyene i besetningen, årgang for årgang, sammenlignet med indekssnivået i alle ringbesetningene. Skulle det være registreringsbesetninger som ligger lavt i indekssnivå, kan vi ta kontakt med besetningen og prøve å forstå hvorfor.

Vedtak:

Vi setter ikke krav til avlsnivå (O-indeks) i en registreringsbesetning.

22.5 Obligatoriske registreringer

En registreringsbesetning vil ha et større krav til hva som skal registreres enn et vanlig ringmedlem.

Her er lista over registreringene etter at Avlsrådet har gått gjennom dem og tatt stilling til hva som skal være obligatorisk, og hva som skal være frivillig.

Registrering	Registreringsbesetning	Vanlig ringmedlem	Kommentar
Brunst/paring			Fortløpende innrapportering
- Ikke vist brunst	Obligatorisk	Obligatorisk	
- Bedekning	Obligatorisk	Obligatorisk	Alle bedekninger
Lamming			
- Lammetall	Obligatorisk	Obligatorisk	Levendefødte og fullbårne dødfødte
- Fødselsvekt	Obligatorisk	Obligatorisk	Maks 1 dag gammelt
- Fødselshjelp	Obligatorisk ¹⁾	Frivillig	Registreres på lammet, ikke på søya
- Spenestørrelse	Obligatorisk	Frivillig	
- Jurform og speneplassering	Obligatorisk	Frivillig	Prosjekt: Registreringene ikke fastlagt enda
- Ekstraspenner	Obligatorisk	Frivillig	Prosjekt. Alle førsteårssøyer, registrert før påsett og ved lamming
Lammet om våren			
- Vårvekt	Obligatorisk ²⁾	Frivillig	Registreringsbesetninger som har et driftsopplegg som gjør det umulig å oppfylle kravet til registrering av vårvekt, kan søke om avlssjefen om dispensasjon.
- Fravendt dato	Obligatorisk	Obligatorisk	Tatt fra mor før slipp på sommerbeite
Lammet om høsten			
- Høstvekt	Obligatorisk	Obligatorisk	Så snart dyra er sanket
- Slaktevekt, klassifisering	Obligatorisk	Obligatorisk	
Søya om vinteren			
- Voksenvekt	Obligatorisk	Frivillig	Minst 1 gang, midt i drektigheten
- Eksteriørmål	Obligatorisk	Frivillig	Prosjekt: Bekkenutformingen.
Utrangerte søyer			
- Utrangeringsårsak	Obligatorisk	Obligatorisk	
Helse/sjukdom			
- Mastitt	Obligatorisk	Obligatorisk	
- Andre sjukdommer	Obligatorisk	Obligatorisk	

1) 8 stemmer for; Glen Peter mot; Tore Atle fraværende (datatrøbbel)

2) 9 stemmer for; Glen Peter mot

Hvis saueholderen mangler en opplysning, skal den settes til blank eller vet ikke. Vi tipper ikke, og vi anslår ikke. Dette er avgjørende viktig skal vi ha best mulig kvalitet i avlsarbeidet vårt.

Vedtak:

- Registreringene som en registreringsbesetning må gjennomføre, framgår av tabellen over. Legg spesielt merke til følgende krav:
 - Fødselshjelp (registrert på lammet) er obligatorisk
 - Vårvekt, tatt i alderen 15-70 dager, er obligatorisk.
 - Besetninger som har et driftsopplegg som gjør det umulig å veie vårvekt, kan søke avlssjefen om dispensasjon
 - Voksenvekt, veid midt i drektigheten, er obligatorisk
 - Obligatorisk deltakelse i prosjekter
Prosjekter under planlegging: Jurform, speneplassering, ekstraspenner og bekkenmål
- Væreringsbesetningene som ikke er registreringsbesetning, har fått følgende lettelser:
 - Spenestørrelse har blitt frivillig
- Kravet til obligatoriske registreringer er oppfylt hvis minst 90 % av dyra har blitt registrert for den aktuelle egenskapen. Dette gjelder både registreringsbesetningene og de vanlige ringmedlemmene.

22.6 Gentesting

Referansepopulasjonen bruker vi til å beregne den statistiske sammenhengen mellom gentestresultatene og fenotypene (registreringene).

Formålet med registreringsbesetningene er at de skal bidra med gode og omfattende registreringer til referansepopulasjonen. En registreringsbesetning må derfor genteste alle søyene som har lammet.

AgResearch bruker nå en chip som vi kaller 18Kv4. Den har 18 000 SNP'er (uttales snipper), altså 18 000 punkter som blir analysert. I desember 2021 vil AgResearch etter planen lansere sin nye chip som vil ha minst 50 000 snipper (50K). Dette er en betydningsfull økning. Kostnaden med genanalysen vil ikke øke selv om antall snipper øker fra 18K til 50K.

Den nye chipen vil gi mer informasjon og større sikkerhet i beregning av genomiske avlsverdier. Vi bør vente på denne før vi analyser genprøvene fra søyene i registreringsbesetningene, da disse vil bli viktige dyr i referansepopulasjonen. Genprøvene kan tas ut i løpet av høsten 2021. BioBank vil legge dem på lager inntil AgResearch er klar med sin nye 50K-chip. Søyene vil få beregnet genomiske indekser før påske 2022.

Vedtak:

Gentesting i registreringsbesetningene ved oppstarten høsten 2021:

- Besetningen *skal* genteste
 - Alle søyer som lammet i 2021
 - Alle påsett-lam (født 2021) som er bedekt
- Genprøven skal være sendt inn så snart bedekningssesongen er over

22.7 Økonomisk kompensasjon til en registreringsbesetning

Målet er å ha så mange registreringsbesetninger at vi har 10 000 reinrasa NKS-lamminger i året.

Vi har tenkt at registreringsbesetningene skal få en viss økonomisk kompensasjon for ekstraarbeidet med å være registreringsbesetning sammenlignet med å være et vanlig væreringsmedlem. Vi vil aldri klare å betale så godt for registreringene at timelønna blir god, så registreringsbesetningen må være forberedt på dugnadsarbeid, som vanlig er i væreringene.

Oppstarten av registreringsbesetningene vil være økonomisk krevende for NSG, da alle søyene skal gentestes. Noen av besetningene vil ha deltatt i gentesting av 2017- og 2018-årgangen, men det er ikke så mange søyer igjen av dem. Det kan også være noen som har deltatt i prosjektet med metanmåling.

Gentestede søyer som er gentestet gratis tidligere gjennom GS-prosjektet eller metanprosjektet, gir heller ikke grunnlag noen form for ekstra kompensasjon til registreringsbesetningen. Kostnadene med søyer som registreringsbesetningen har testet frivillig mot betaling, og som er i live ved oppstarten av registreringsbesetningene, refunderes.

Kostnaden med en gentest er 300 kr. Hvis vi for enkelthets skyld sier at vi må genteste 10 000 søyer i 2021, blir totalkostnaden 3 millioner kroner. Disse pengene må hentes fra avlsfondet, og vil gjøre et skikkelig innhogg i kapitalen vi har bygget opp.

Sommeren 2022 har vi kommet på tur med gentesting. Hvis vi gentester først etter at påsett-lamma er para, må vi genteste 3 500 dyr i året (antar 35 % påsett). Ønsker vi å genteste søyelammene om våren slik at resultatet er klart ved sanking og vi kan selekere påsettlam med basis i egen genprøve, må vi genteste 5 000 søyelam født 2022 (50 % av antall lamminger). Dette antallet skal så gentestes hvert år framover.

Skal fellesskapet finansiere gentesting av søyelammene, blir totalkostnaden 1-1,5 millioner kroner i året. Finansieringen vil måtte fordeles mellom belastning av avlsfondet og en reduksjon i tilskudd til NKS-ringene.

Jeg tror interessen for å bli registreringsbesetning er stor, for registreringskravene er ikke avskrekkende i oppstarten. Gratis gentesting vil antakelig være tilstrekkelig kompensasjon de første årene.

Hva gjør vi hvis vi får flere besetninger som ønsker å delta som registreringsbesetning enn vi har behov for? Avlsrådet drøftet forslag om at besetningene da måtte betale deler av gentestingskostnadene selv, men det var ingen stemning for å gå inn på en slik løsning.

Vedtak:

- Gentesting i registreringsbesetningene skal være gratis
- NSG gir ingen annen økonomisk kompensasjon ved oppstart av registreringsbesetningene

22.8 Etablering av registreringsbesetningene

Avlsavdelingen har lagt følgende framdriftsplan:

1. Lage utvalget av besetninger som skal inviteres ut fra vedtatte kriterier. Frist: 30. juni.
2. Sende ut invitasjonen. Frist: 2. juli
3. Inviterte registreringsbesetninger svarer på invitasjonen. Frist: 15. august.
4. Registreringsbesetningen undertegner web-basert avtale om å være registreringsbesetning. Frist: 15. september.

Vedtak:

Framdriftsplanen ble tatt til orientering.

23 Genomisk seleksjon på spælsau

Saksbehandler: Thor Blichfeldt og Jette Jakobsen

Saken var oppe på forrige møte, se referatet sak 8/2021.

Hovedpoengene fra den gang:

- Genomisk seleksjon er like nyttig for å øke avlsframgangen på spæl som på NKS
- Størrelsen på spælpopulasjon er omkring 15 % av NKS
- Referansepopulasjonen bør være relativt større på spæl enn på NKS
 - o NKS: 10 000 lamminger i året
 - o Spæl: 2 000 lamminger i året
- Kostnadene med genomisk seleksjon på spæl blir relativt større i forhold til nytten enn på NKS

Vedtaket i sak 8/2021 ble at den skulle tas opp igjen på dette møtet.

Vi har så langt gentestet ringværene på spæl, og disse vil legge grunnlaget for oppstarten av referansepopulasjonen. Værer bidrar ikke med full informasjon i referansepopulasjonen før de har blitt 2 år og fått egne døtre i produksjon. Høsten 2021 vil vi ha rundt 1000 ringværer totalt med datterinformasjon. Dette er ingen dårlig start, men vi må genteste en god del søyer før vi starter å beregne genomiske avlsverdier.

Vi bør bruke AgResearch sin nye 50K-chip når vi skal starte å genteste søyer. Denne er ikke klar før i desember 2021.

Vedtak (enstemmig):

- Vi starter med genomisk seleksjon på spæl fra første indeksskjøring i 2022.
- For å etablere en god referansepopulasjon fra starten av, settes det av 600 000 kr til gentesting av søyer vinteren 2021/2022. Midlene tas fra avlsfondet.

24 Gentesting – kun for væreringene og deres medlemmer?

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Saken ble behandlet i forrige møte i mars, sak 6.4/2021. Vi besluttet da å utsette beslutningen i saken til den var organisasjonsmessig behandlet, med «høring» i væreringene og fylkeslaga, vedtak i Avlsrådet, og så endelig behandling i styret i NSG.

Ringene fikk sakspapirene 1. juni, og fylkeslagene fikk oversendt sakspapirene 7. juni.

Vi minner om at gentestingen

- gir svar på uønskede mutasjoner og farskap (alle raser), og
- bidrar til sikrere indekser og større avlsframgang for NKS

Gentesting har så langt vært forbeholdt væreringen og deres medlemmer. Vi har gentestet ringværene i flere år nå, med prøvetaking i regi av ringen og finansiert av NSG.

Vi er også inne i 3. og siste år av et prosjekt som kartlegger forekomsten av uønskede mutasjoner innen rasene rygja, steigar, grå trøndersau og gammelnorsk spælsau.

Fra 2021 har vi åpnet for frivillig gentesting av NKS-søyer og -søyelam, i regi av og betalt av det enkelte NKS-ringmedlemmet.

Vi har hatt noen henvendelser fra enkeltpersoner om det er mulig å få

- farskapstestet kull med usikker far
- genteste søyer og værere som mistenkes for å ha finnegenvarianten osv.

Så langt har vi svart nei til dette, for avlsavdelingen har ikke hatt kapasitet til å betjene enkeltkunder. Innsatsen er i slike tilfeller stor per prøve sammenlignet med massetesting i ringene der vi har en strømlinjeformet prosess.

I juni 2020 startet vi å beregne genomiske indekser for NKS. Et gentestet dyr har sikrere (men ikke høyere) indekser, og sikkerheten øker mest hos unge dyr. Dyrets gentest kan, når den inkluderes i indeksberegningene, gi store bevegelser i indeksen.

Avlsinteresserte NKS-besetninger utenom væreringene følger godt med på det faglige utviklingsarbeidet vårt. Noen av dem har henvendt seg og ønsker å få gentestet egne dyr, og de er villige til å betale hva det koster.

Begrunnelsen for ønsket er vanligvis:

- Bedre avlskvalitet i egen besetning
- Bedre avlskvalitet på kårede værlam for salg
 - o Dokumentert farskap
 - o Fri for uønskede mutasjoner
 - o Sikrere indeks (avlsverdi)

Dette er avlsfaglige argumenter som det er lett å forstå, og lett å si seg enig i.

Vær klar over at en avlsinteressert besetning utenom ring i veldig liten grad bidrar til avlsframgangen i hele populasjonen. Besetningen er avhengig av å bruke semin (av værere som kommer fra ringene) eller å kjøpe gode værere fra en værering, for selv å holde en god avlskvalitet.

Det er altså ringene som er motoren i avlsarbeidet. Besetningene utenom ring som selger kåra værlam, bidrar til å spre avlsframgangen videre til bruksbesetningene.

Besetninger utenom ring som kårer værlam for salg, konkurrerer med væreringene og deres medlemmer om livdyrsalget.

Livdyrsalget blir stadig viktigere for økonomien i ringene. Mange ringer selger færre dyr enn de har kapasitet til, og delvis til priser under Avlsrådets veiledende satser. Noen av dem håper at deres gentestede værere skal bli mer attraktive og det skal bidra til økt salg og bedre inntjening.

Konkurransfordelen som væreringene i dag har gjennom salg av gentestede dyr, forsvinner hvis besetningene utenom ring får anledning til å genteste egne dyr. Problemstillingen er altså:

Skal gentesting være

1. Forbeholdt væreringene og deres medlemmer, eller
2. Tilgjengelig for alle som måtte ønske det?

Væreringene har NKS, kvit (og farga) spæl, sjeviot og pelssau.

- Gentesting er mest aktuelt innen NKS, med genomisk seleksjon, farskapstest og uønskede mutasjoner. Det er her vi forventer størst interesse fra besetninger utenom ring.
- Uønskede mutasjoner (finnevariant og myostatin) er fortsatt et tema hos spæl og i noen av smårasene, men heldigvis på retur.
- Farskapstesting er, og bør alltid være, en problemstilling i alle raser. Vi i avlsavdelingen regner med at ca 5 % av alle registrerte farskap er feil.

Avlsavdelingen har som mål å bidra til størst mulig avlsframgang og best mulig avlskvalitet i hele det norske saueholdet. Avlsfaglig bør vi derfor legge til rette for gentesting i besetninger utenom væreringene.

Vi kan legge til rette for et praktisk opplegg med tilstrekkelig kapasitet, slik at alle som ønsker det, kan få gentestet sine dyr. For å få dette til, må besetningen som vil genteste, være medlem av Sauekontrollen. Sauekontrollen er en forutsetning for identifikasjon av dyr og prøver, og alle våre systemer er bygd opp omkring Sauekontrollen.

Vi må også sikre oss at vi har kostnadsdekning for prøvetakingen utenom væreringene, slik at aktiviteten ikke belaster avlsbudsjettet.

Medlemmene i ringene betaler i dag 300 kr per prøve. Dette dekker de direkte utleggene til BioBank og AgResearch, men ikke fullt ut arbeidsforbruket i avlsavdelingen.

En besetning utenom ring bør betale minst 400 kr per innsendt prøve, for da dekker vi alle kostnader. Setter vi prisen til 500 kr per prøve, betaler besetningen også en avlsavgift til NSG som vi kan bruke til å videreutvikle avlsarbeidet vårt.

Hvis vi slipper til besetninger utenom ring, kan vi også kreve at besetningen skal være medlem av NSG, slik vi gjør for å delta på kåring. Dette kravet vil tydeliggjøre at avlsavdelingen jobber for alle saueholderne som er medlemmer i NSG, ikke bare væreringsmedlemmene. Krav om medlemskap i NSG vil ikke gi oss mange nye medlemmer, da de aller fleste trolig er medlem fra før (blant annet fordi de deltar på kåring).

Avlsrådet hadde en grundig og god diskusjon om saken.

Det ble påpekt at livdyrsalgende besetninger utenom ring vil ha en konkurransefordel sammenlignet med ringmedlemmer, da de kan kjøpe de beste avkomsgranskede værene i hele fylket i stedet for å måtte bruke prøveværere av mer usikker avlskvalitet.

Et væreringsmedlem kan ikke ta inn livdyr utenom ringen/avdelingen. Dette er et viktig tiltak for å redusere risikoen for at livdyr fra en værering skal spre smittsom sykdom.

Budskapet fra avlssjefen er: **En livdyrselger er ikke en livdyrkjøper.**

Besetninger utenom ring som vil genteste dyra, er som regel aktive livdyrselgere. Skal de få mulighet til å genteste dyra sine, bør de ha samme begrensning som ringene på å kjøpe inn værere. Dette punktet var et viktig moment for flere av medlemmene i Avlsrådet.

Avlsrådets medlemmer mente også at en besetning utenom ring bør betale en avlsavgift til NSG, og at prisen på en genprøve skal settes til 500 kr.

Ut fra diskusjonen ble det laget en liste med forutsetninger for å åpne for gentesting utenom ring, og dette ble fremmet som et samlet forslag. Forslaget ble vedtatt med 9 mot 1 stemme (Tore Atle).

Vedtak

Besetninger utenom væreringene kan genteste sauene sine på følgende vilkår (alle raser, både værere og søyer):

- Besetningen må være medlem i NSG
- Besetningen må være medlem av Sauekontrollen
- Dyra som skal gentestes må være registrert i Sauekontrollen
- Besetningen kan ikke ha tatt inn livdyr av noen rase de siste 18 månedene. Gener utenfra skal hentes inn med semin eller embryo.
- Pris for gentesting
 - Oppstartsavgift for å bli registrert som bruksbesetning som gentester dyra sine: 1000 kr
 - Per innsendt genprøve: 500 kr
- Tilbudet gis fra januar 2022

Vedtaket i Avlsrådet vil bli drøftet i Styret i NSG 25.-26. august 2021, og det er ikke endelig før styret har behandlet saken.

25 Kåring 2021

Saksbehandlere: Martin Opheim Gløersen og Thor Blichfeldt

25.1 Kåringssesongen 2021

Vedtak:

Kåringssesongen starter lørdag 11. september og avsluttes søndag 31. oktober.

25.2 De generelle kåringsreglene

Vedtak i sak 9.1/2021: De generelle kåringsreglene beholdes uendret.

Funn av saueskabbmidd hos geit (se sak 30.3/2021 i dette møtet) kan få konsekvenser for paragrafene om smittebeskyttelse de generelle kåringsreglene. Endringsforslag vil bli fremmet som e-postsak.

De generelle kåringsreglene vil bli endelig fastsatt etter behandling i styret i NSG 25.-26. august.

Vedtak:

Tatt til orientering.

25.3 De rasespesifikke kåringsreglene

Vi ba om tilbakemelding fra raselagene seinest 11. april om de ønsket endringer i år. Status er nå, 17. juni:

Kode	Rase	Status endringer 2021
1	Dalasaue	Ingen endringer i 2021. Opp på landsmøtet i oktober 2021
2	Rygjasau	Ikke fått svar. Ingen endring i 2021
3	Sjeviot	Endringsønsker mottatt
4	Kvit Spæl	NSG-ansvar: Ingen endring
5	Steigarsau	Ingen endringer
7	Suffolk	Ingen endringer. Husk at lengdekravet er 4 cm (c1f)
9	Svartfjes	Endringsønsker mottatt 10.04.21
10	NKS	NSG-ansvar: Ingen endring
11	Texel	NSG-ansvar: Ingen endring
12	Pelssau	Ingen endringer
15	Gammalnorsk sau	Har startet arbeidet med å lage et tilpasset regelverk
16	Gammalnorsk spælsau	Endringer besluttet i Teamsmøte med NSG 04.03.21
17	Grå Trøndersau	Ikke mottatt endringsønsker. Ingen endring 2021.
18	Fuglestadbrogete sau	Ikke fått svar. Ingen endring i 2021
19	Blæsetsau	Ikke fått svar. Ingen endring i 2021
20	Nor-X	NSG-ansvar: Ingen endring
21	Farga Spælsau	Ønsker endring. Forslag mottatt 23.03.21
22	Dorset	NSG-ansvar: Ingen endring
23	Charollais	NSG-ansvar: Ingen endring
25	Shropshire	Status: Bruker «generelle crossbredregler» Ikke fått svar.

Målsetting er å ha årets kåringsregler ferdig i løpet av juni.

Vedtak:

Tatt til orientering.

25.4 Dommerinstruksen

Vedtak i sak 2021/9.3:

Avlsrådet gir Avlssjefen fullmakt til å revidere dommerinstruksen 2021. Kravet til ull-lengde og betydningen korrigerer ull-lengde har for ullkvalitetspoenget, gjøres tydeligere.

Status 17. juni: Arbeidet er ikke påbegynt enda.

Vedtak:

Tatt til orientering.

25.5 Dommerkurs

Det vil ikke bli større endringer i regelverket i år. Likevel er det flere fylker som planlegger dommerkurs før kåringsseongen starter, og det er bra!

Kostnadene med opplæring av kåringsdommerne er det enkelte fylket sitt ansvar.

Vi gikk gjennom planene i det enkelte fylket for å få en oversikt, og vi diskuterte hvem som kunne stille som instruktør på kursene.

Det er viktig at instruktørene er godt oppdatert og at de dømmer så likt som mulig, i samsvar med regelverk og dommerinstruks. Instruktørene må også være godt trent i bruk av lupa for å bedømme ullkvaliteten.

Bruk av lupa må være et vesentlig element i all dommeropplæring, da ulldømmingen på kåring er et svært viktig avlstiltak for å forbedre ullkvaliteten. Gjør dommeren feil her, kan værere som burde vært vraka bli kåra, og værere som burde vært kåra kan bli vraka. Vi skjønner alle hvilke konsekvenser slike feil får for avlsarbeidet.

Vedtak:

- Den avlansvarlige eller kåringsansvarlige i det enkelte fylket må melde til NSG hvilke planer som foreligger, og hvilken instruktør som skal brukes.
- NSG kan bidra med å finne instruktør.

26 Veiledende livdyrpriser

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Vedtak:

Veiledende priser 2021

NKS (10), Kvit spælsau (4), Farga spælsau (21) og Sjeviot (3)		
Kåra værlam	Grunnpris: 3 300 kr Indekstillegg: 50 kr per poeng over 115 i O-indeks. Økes til 100 kr per poeng hvis GS-resultatet er med i indeksberegningen (kun NKS)	Indekstillegg forutsetter at lammet er gentestet med godkjent farskap og uten uønskede mutasjoner. Er ikke dette på plass, selges lammet til grunnpris. Hvis GS-resultatet er brukt i indeksberegningen for lammet, økes indekstillegget fra 50 til 100 kr per poeng. Indekstillegget fastsettes etter gjeldende indeks på salgstidspunktet. Kåra lam som kjøpes inn til væreringen, skal betales med veiledende pris.
Avkomsgranska vær	Grunnpris: 4 200 kr Indekstillegg: 200 kr per poeng over 115 i offisiell O-indeks	Gjelder værere som er 1,5 år eller mer på salgstidspunktet. Indekstillegget fastsettes etter gjeldende indeks på salgstidspunktet.
Seminvær	Grunnpris: 4 200 kr Indekstillegg: 200 kr per poeng over 115 i offisiell O-indeks Seminværtilllegg: 4 500 kr	Offisiell H4 benyttes for indekstillegget. Værer som ikke har offisiell indeks får ikke indekstillegg. Seminværtilllegget dekker blodprøvetaking i felt, ekstraarbeid og "plunder og heft", samt premie for å levere en seminvær. Seminværer som vrakes ved ankomst seminastasjonen pga feil som selger burde sett, mister seminværtilllegget.
Søyelam	Grunnpris: 2 600 kr Indekstillegg: 25 kr per poeng over 115	Salg om høsten, før paring. Grunnprisen gjelder der distriktstilskuddet er 0 kr. Justeres i soner med et annet distriktstilskudd. Indekstillegget fastsettes etter gjeldende indeks på salgstidspunktet.
Voksne søyer	Grunnpris: 2 500 - 3 000kr Indekstillegg: 25 kr per poeng over 115	Salg om høsten, før paring. Grunnprisen gjelder der distriktstilskuddet er 0 kr. Justeres i soner med et annet distriktstilskudd. Indekstillegget fastsettes etter gjeldende indeks på salgstidspunktet.
Pelssau (12)		
Seminvær	Grunnpris: 4 200 kr Indekstillegg: 200 kr per poeng over 115 i offisiell O-indeks Seminværtilllegg: 4 500 kr	Offisiell H4 benyttes for indekstillegget. Værer som ikke har offisiell indeks får ikke indekstillegg. Seminværtilllegget dekker blodprøvetaking i felt, ekstraarbeid og "plunder og heft", samt premie for å levere en seminvær. Seminværer som vrakes ved ankomst seminastasjonen pga feil som selger burde sett, mister seminværtilllegget.
Andre dyregrupper		Fastsettes av Norsk Pelssaulag. www.nsg.no/Norsk-Pelssaulag
Andre raser		
Seminvær	Grunnpris: 4 200 kr	Seminværtilllegget dekker blodprøvetaking i felt, ekstraarbeid og "plunder og heft", samt premie for å

	Indekstilllegg: Nei Seminværtilllegg: 4 500 kr	levere en seminvær. Seminværer som vrakes ved ankomst seminastasjonen pga feil som selger burde sett, mister seminværtillegget.
--	---	---

Avlssjefens kommentar:

Da vi fastsatte prisen på kåra lam, tenkte vi for mye NKS og genomisk seleksjon, og for lite på konsekvensene av vedtaket for salg av kåra lam som ikke har tatt genprøve, eller fått svar på genprøven. Dette vil gjelde en god del lam som ringen ikke har tatt seg råd til å genteste, eller der prøven er tatt så seint at svaret ikke foreligger på salgstidspunktet. Slik vedtaket ble, får disse ikke indekstilllegg på 50 kr per indekspoeng. Det var vel ikke meningen?

Etter avtale med leder i Avlsrådet vil et nytt forslag til veiledende pris på kåra lam tas opp som egen e-postsak.

27 Farget ull hos NKS

Saksbehandlere: Martin Opheim Gløersen, Inger Anne Boman og Thor Blichfeldt

Fargegenetikk hos sau

Fargegenetikk hos sau er komplisert, da det er mange gener (gensystemer) involvert i det fenotypiske uttrykket med farger og mønster (fenotypen er slik fargens vises på dyret, i ull-fellen og utenom).

For norsk kvit sau (NKS) er det 3 gener (gensystemer) som er viktige, og vi kan kalle de 3 genene for:

- Grunnfarge-genet med 2 varianter: svart og brun
- Dominant-hvit-genet med 2 varianter: dominant-hvit og farge
- Dominant-svart-genet med 2 varianter: svart og ikke-svart

Dette er et hierarkisk system, der Dominant-hvit-genet er overordnet Grunnfarge-genet, og Dominant-svart-genet er overordnet Dominant hvit-genet.

En NKS-sau med hvit ullfell har vanligvis varianten hvit i dobbel dose i Dominant-hvit-genet. Dyret kan også ha hvit i enkel dose, da varianten hvit er dominant og skjuler varianten farge.

En NKS-sau med farget ullfell har vanligvis varianten farge i dobbel dose i Dominant-hvit-genet. Fargen kan også skyldes at sauen har varianten svart i enkel eller dobbel dose i Dominant-svart-genet.

Gentester for farge

Vi har dessverre ikke en gentest som forteller oss hvilke varianter en sau har i Dominant-hvit-genet, og vi kan derfor ikke påvise om den varianten hvit i dobbel eller enkel dose.

Vi har en gentest for Dominant-svart-genet, og denne har vi nytte av for blæsetsau og farga dalasau.

Rasestandarden for NKS

Rasestandarden for Norsk Kvit Sau (NKS) er hvit ullfell

Dyr med farget ullfell faller utenom rasestandarden, og skal ikke brukes som avlsdyr (foreldre til neste generasjon søyer og værere).

Vi har nok tatt rasestandarden som en selvfølge, og ikke minnet ringmedlemmene om det i tilstrekkelig grad. Derfor er det en del farge dyr med rasekode NKS og som er kodet med kvit ullfell i Sauekontrollen.

I tidligere år har vi heller ikke vektlagt informasjon vi har fått om fargede mødre til ringværer og seminværer. Nå er det et krav i kåringsreglene om at mor til en kåra NKS-vær skal ha hvit ullfell. Det er utstillers ansvar å passe på dette.

Det samme kravet gjelder selvsagt far til et kåralam. Kåringsreglene krever at far skal være kåra med hvit ullfell, så da er farga far ikke det en problemstilling.

Er farga lam hos NKS et «problem»?

Det er stadige diskusjoner på sosiale medier om NKS som får fargede lam. Noen mener det er et alvorlig problem som Avlsrådet bør ta tak i, mens andre mener det er et ubetydelig problem.

Avlsrådet drøftet problemstillingen grundig. Et stort flertall i rådet synes ikke at det er et alvorlig problem om det kommer noen få fargede lam i NKS-populasjonen.

Fargede lam kan være fine «kjæledyr» for barn/barnebarn. Av den grunn er det mange væreringsbesetninger som ønsker seg ett og annet farget lam. Men vi bør være tydelige på at fargede dyr skal holdes utenom reinavlsarbeidet innen NKS.

Hvordan kartlegge om en hvit vær er bærer av farge?

Vi kan benytte oss av følgende informasjonskilder når vi prøver å kartlegge om en NKS-vær i avlssystemet er bærer av farge.

1. Facebook
 - Kan ikke brukes som en pålitelig informasjonskilde i et avlsarbeid.
2. Observasjoner i ringen som har brukt væren i paring
 - For å få farga lam, må væren pares med søyer som også er bærer av farge. Sannsynligheten for å avsløre væren, øker med andelen søyer i ringen som er bærer av farge.
 - Vi må være sikre på at søya ikke selv er farget på grunn av dominant svart, for da vil væren feilaktig «få skylda».
3. Sauekontrollen (NKS-lam kodet som farga)
 - Vi har ingen tradisjon for å kode fargede NKS-lam.
4. Slakteriene (ullfell som går i klassen for farga ull)
 - Vil være en objektiv informasjonskilde.
 - Andelen fargede lam vil avhenge av andelen søyer i ringen som er bærer av farge.
 - Fargede mødre med dominant svart må holdes utenom optellingene.

Vi har beregnet andelen fargede lam på slakteriet etter 10 seminværer i 2018- og 2019 årgangen som av en eller annen grunn (Facebook osv) er mistenkt for å være bærer av farge. Andelen fargede lam varierte fra 0,9 % til 7,9 %. Væren med høyest andel kan vi med god sikkerhet si er bærer av farge, men hva skal vi si om væren som har 0,9 % fargede avkom (1 av 108 lam)? Kanskje dette ene lammet har feil far?

Vedtak:

- Ringmedlemmene informeres om at rasestandarden for NKS er en hvit ullfell, og at fargede dyr ikke skal brukes i reinavlsarbeidet.
- Ringmedlemmene skal kode fargede lam i Sauekontrollen, slik at vi kan overvåke utviklingen.

28 Semin 2021

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

28.1 Prosessen med uttak av seminværene 2021

Indeksrasene NKS, kvit og farga spæl, sjeviot og pelssau

Værene skal være avkomsgrensa og ha fått offisiell indeks. De fleste av dem vil være født i 2019, men noen 2018-værer kan også være aktuelle.

Alle kandidatene vil være gentestet for mutasjoner og farskap i forbindelse med innsettet i ring.

Avlsrådgiver Martin Gløersen har startet å kartlegge kandidatene, og da spesielt de som ikke er ført opp som elitevær i ringen høsten 2020.

- Er væren død?
- Er væren solgt til en bruksbesetning, og vil bruksbesetningen selge væren til NSG?
- Er væren en aktuell seminkandidat ut fra de andre kriteriene som kommer i tillegg til O-indeksen (bein og klauver, svarte hår i ullfellen osv).

Arbeidet med å kartlegge værene med høyest indeks intensiveres framover, etter hvert som vi får beregnet vårindeksene.

Seminværkandidatene vi går videre med, plukkes ut etter S1-indeksen siste uka i juli.

Vi tar mædiprøve av alle seminkandidatene i felt, før innkjøring til Staur, for å redusere risikoen for å få værer som tester positivt på mædi på Staur. Får vi det, vil dette forstyrre og i verste fall stoppe seminsesongen.

Mattilsynet lokalt må godkjenne leverandørbesetningen (alle medlemmene i ringen/avdeling). Mattilsynet avdeling Mjøsområdet må så gi tillatelse til innsett på Staur. Det tar nesten 1 måned å få dette på plass for 70-80 værer.

- Inntransporten til Staur går i starten av september
- Værene bedømmes midt i september
- Sædproduksjonen starter tidlig i oktober, etter at værene har stått 30 dager i karantene på Staur
- Sædsalget åpner fredag 15. oktober

De andre rasene

Raselagene har fått i oppgave å finne kandidater og reserver. Vi har nå fått tilbakemelding fra alle lagene.

Kandidatene blir gentestet for mutasjoner og farskap (forutsetter at far er gentestet). Genprøven tas i andre halvdel av juni, og svaret vil forhåpentligvis foreligge i slutten av juli.

I slutten av juli går vi videre med det antall kandidater som rasen skal få inn. Vi tester for mædi, og følger ellers opplegget for indeksrasene.

28.2 Uttaks- og bedømmingskomitéen

Komitéens arbeidsoppgaver:

- Komiteen starter arbeidet når S1 er klar i slutten av juli for å beslutte hvilke kandidater vi går videre med blant indeksrasene.
- Neste beslutningspunkt er å avgjøre hvem av kandidatene som skal transporteres til Staur. Når det er gjort, er det for seint å få med nye kandidater.
- Endelig utvalg gjøres ved bedømmingen på Staur midt i september.

Vedtak:

Uttaks- og bedømmingskomitéen 2021

- Fra Avlsrådet:
 - Sven Reiersen, leder
 - Atle Moen, nestleder
- Fra avlsavdelingen
 - Thor Blichfeldt, avlssjef
 - Martin Gløersen, avlsrådgiver

28.3 Seminkatalogen

Vi gjorde i 2020 et ærlig forsøk på å lage en mer «positiv» og salgsfremmende seminkatalog, men jeg vet ikke om vi lykkes med det.

Vi vil forsøke å gi en grundigere orientering om hva indeksene betyr enn den vi laget for første gang i 2020.

Det var færre kritiske røster i Avlsrådet til seminkatalogen 2020 enn tidligere år, og det var ingen konkrete forslag til endringer eller forbedringer.

Vedtak:

Avlssjefen har fullmakt til å lage seminkatalogen i samsvar med Avlsrådets tilbakemeldinger.

29 Saker for seinere møter i Avlsrådet

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Vi har notert oss følgende saker, der noen er under arbeid, og andre ikke er påbegynt enda.

- Egenskapen «Holdbarhet»
- Egenskapen «Voksenvekt»
- Egenskapen «Fødselshjelp»
- Egenskapene «Jurform, speneplassering, og ekstraspener»
 - Ekstraspener (innspill fra ring 120 Agder)
- Bruksegenskapene
 - Objektiv måling av bekken/kryss som seleksjonskriterium for lettere lamminger
 - Splitte kåringspoenget for «Bruksegenskaper» i flere poeng for å øke presisjonen

Vedtak:

Tatt til orientering.

30 Eventuelt

30.1 Fotråteundersøkelse ved opptak av nye ringmedlemmer i Vest-Agder

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Landbruks- og matdepartementet (LMD) fastsatte høsten 2010 «Forskrift om soner for forebygging av fotråte, Aust-Agder, Hordaland og Rogaland».

Se Lovdata: <https://lovdata.no/forskrift/2010-08-23-1210>

Som en konsekvens av forskriften har Avlsrådet vedtatt at alle nye besetninger som skal tas opp som medlem i en værering, undersøkes for fotråte før opptak. Dette er spesifisert i «Detaljert regelverk for væreringene», punkt 2.11 Opptak av nytt medlem i væreringen:

I Mattilsynets region 3 (Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland og Sveio og Etne i Hordaland) må flokken til det nye medlemmet sjekkes for fotråte (snuing og prøvetaking) om høsten før opptak i ringen som fullverdig medlem.

Vi har valgt å inkludere hele Mattilsynets region 3 i kravet om fotråteundersøkelse, og har ikke begrenset oss til kommunene som er nevnt i forskriften. Grunnen til dette var at fotråtesituasjon fortsatt var usikker da regelen ble innført. Gamle Vest-Agder fylke og deler av gamle Aust-Agder fylke er dermed utenfor LMD sin sonedeforskrift, men innenfor Avlsrådets sone.

Sauehelsetjenesten har våren 2021 tatt opp med Mattilsynet om det nå er mulig å begrense sonen i forskriften, for eksempel om kommunene i Aust-Agder kan tas ut av den. Det er kostbart å undersøke en flokk for fotrâte, og kostnaden har satt stopp for mange opptak av nye medlemmer. Ringene i Vest-Agder har derfor spurt Avlsrådet om det er mulig å slippe kravet om fotrâteundersøkelse ved opptak i ringen høsten 2021.

Avlssjefen har forelagt saken for Sauehelsetjenesten. Sauehelsetjenesten mener det er forsvarlig å droppe kravet.

Vedtak:

- Kravet om fotrâteundersøkelse ved opptak av nytt medlem i en ring i Vest-Agder, oppheves.
- Nye medlemmer til ringen i Aust-Agder Sau skal fortsatt undersøkes før opptak.
- Detaljert regelverk for væreringene oppdateres i samsvar med dette vedtaket.

30.2 Væreringen som medlem av Sauekontrollen

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Time værring og andre ringer har spurt om en værering kan være medlem i Sauekontrollen.

Formålet med å være medlem i Sauekontrollen er flere:

1. Holde oversikt over værene som ringen eier
 - a. Hvilket ringmedlem er de kjøpt fra
 - b. Hvor er de oppstallet til enhver tid
 - c. Hvor blir det av dem når de går ut av ringen
 - i. Salg – registrer kjøperbesetningen
 - ii. Slakt
 - iii. Død
2. Kunne slakte værene med ringen som leverandør, på ringens produsentnummer
 - a. Oppfylle Mattilsynets krav om Matkjedeinformasjon
 - b. Bidra til at ringen har godkjent KSL og unngår KSL-trekk
 - c. Få slakteoppgjøret inn på ringens konto
3. Oppfylle Merkeforskriftens krav (se <https://lovdata.no/forskrift/2005-11-30-1356>)
 - a. Dyreholdsjournal (paragraf 8)
 - b. Væreboka (Identitetskort for den enkelte vær - paragraf 11)

Sauekontrollen har åpnet for å ha en værering som medlem. Men skal alle formål være oppfylt, må væreringen ha et offisielt produsentnummer (10 siffer) og må kunne få en dyreholdsid (7 siffer).

Ringer som er registrert som lag/forening i Brønnøysund, kan ha et produsentnummer fra gammelt av, men har vanligvis ikke en dyreholdsid. Brønnøysundregisteret krever nå at en værering skal registrere seg som et samvirkeforetak (SA) for å tildele en underenhet i registeret. Underenheten skal stedefestes, og kan tildeles en dyreholdsid.

Det er punkt 2 og 3 over, som er den største utfordringen. Værene er jo ikke fysisk oppstallet i ringens fjøs eller på ringens beite, men hos en eller flere av ringens medlemmer.

Skal ringen oppfylle KSL-kravet, gir det liten mening å foreta en fullstendig egenrevisjon av et sauehold knyttet til ringens produsentnummer. Det er det enkelte ringmedlemmet som må sørge for å ha KSL i orden, og så vil Matmerk på oppfordring registrere at ringen har gjennomført den årlige egenrevisjonen.

Om Mattilsynet vil være fornøyd med matkjedeinformasjon som kommer fra ringen, og ikke fra saueholdet som har væren oppstallet ved levering til slakteriet, er usikkert. Så langt ser det ut til at noen lokalkontorer aksepterer det, mens i Mattilsynet sentralt er synet at det er oppstallingsbesetningen som skal ha ansvaret for matkjedeinformasjonen.

Skal Sauekontrollen fylle kravet til ID-kort (væreboka), må

- ringen rapportere flytting av væren (hvert enkelt medlem må antakelig registreres som et «beite/binge)
- alle medlemmene rapportere inn paringene fortløpende
- Sauekontrollen lage en rapport som skiver ut informasjonen som skal følge væren ved salg

Vedtak:

Tatt til orientering.

30.3 Saueskabbmidd hos geit

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Saueskabb er en alvorlig smittsom sykdom, klassifisert som en gruppe-A-sykdom. Sykdommen er forårsaket en midd som kalles *Psoroptes ovis*.

Les mer om sykdommen på Mattilsynets sider.

https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrehelse/dyresykdommer/Saueskabb/

Midden *Psoroptes ovis* ble for noen år siden påvist hos kameldyr i Norge, og er nå påvist hos geit, hovedsakelig i Mattilsynets region Midt. [Mattilsynet skriver på Internett:](#)

Mattilsynet har i 2021 funnet midden som gir saueskabb (Psoroptes ovis) på geiter i flere geitehold i Norge. Tretti besetninger har fått påvist midden, og det er avdekket over 170 kontaktbesetninger. Omfanget og kunnskapen vi har fått gjennom håndteringen av utbruddet gjør at Mattilsynet endrer forvaltningsstrategi.

Geitebesetningene som har fått påvist *Psoroptes ovis*, har fått restriksjoner, og det samme har deres kontaktbesetninger. Behandlingen mot midden består av to injeksjoner med et parasittmiddel med ti dagers mellomrom. Behandlingen må utføres av veterinær. Båndleggingen oppheves uten ytterligere undersøkelser.

Mange av de båndlagt besetningene har også sau, men sauene er i liten grad undersøkt. Det ser heller ikke ut til at restriksjonen som pålegges geiteholdet, omfatter saueholdet.

Ut fra forvaltningen av funn av *Psoroptes ovis* hos geit er min konklusjon:

Mattilsynet vurderer risikoen for at geita skal smitte sauene med saueskabb, til å være neglisjerbar.

Avlsrådets leder er langt mer bekymret enn Mattilsynet for at skabbmidden skal smitte fra geit til sau.

Vedtak:

Tatt til orientering.

Til informasjon:

Etter møtet i Avlsrådet har generalsekretær og avlssjefen i NSG, sammen med leder i Avlsrådet og Helsetjenesten for sau, vurdert om NSG bør foreta seg noe i saken. Konkret har vi vurdert tiltak ved kåring og ved deltakelse i værering for besetninger som har geit.

Vår konklusjon er at vi ikke har noe annet valg enn å stole på Mattilsynets vurdering av risiko, og at NSG ikke setter inn spesielle forebyggende tiltak.

Som en konsekvens av at vi ikke foretar oss noe i sauebesetninger som har geit, bør det generelle kåringsregelverket endres. Forbudet om kåring av lam for salg i besetninger som har kameldyr, bør oppheves. Dette vil bli tatt opp som egen e-postsak i Avlsrådet, og så forelagt styret i NSG 25.-26. august for godkjenning.